

УДК 378.2:63:005.332.4 (045)

ВАСИЛЕНКО Олена, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

vasylenko521@gmail.com

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ЗВО
В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Сучасні умови забезпечення конкурентоспроможності аграрних закладів вищої освіти визначають нові завдання щодо розширення актуальних напрямів освітньої та наукової діяльності, підвищення рівня інтернаціоналізації здобувачів й науково-педагогічних працівників, розвитку партнерських відносин з різними групами стейкхолдерів, здійснення трансферу технологій, упровадження принципів сталого розвитку та змін клімату у всі сфери діяльності. Освітні програми аграрних університетів

мають урахувати зміни у зовнішньому середовищі їх функціонування, особливо міжнародного, політико-правового, соціально-демографічного, введення воєнного стану в країні і тих загроз та викликів, які зумовлені сьогоденням та реалізовуватися в умовах нової університетської моделі.

У стратегічних планах розвитку ЗВО мають бути представлені сучасні тренди розвитку вищої освіти й ті завдання, які в пріоритеті вона має виконувати. Узагальнення зарубіжних досліджень щодо еволюції університетів дозволило виокремити чотири моделі університетів. Університет моделі 1.0 займається лише освітньою діяльністю, здійснюючи передачу знань, підготовку кадрів, є соціальним інститутом, що якісно змінює людину. Модель Університету 2.0 – дослідницький університет, який виконує дві місії – освітню і науково-дослідницьку на основі генерації нових знань через проведення дослідницької діяльності, надання консалтингових послуг, виконання науково-дослідних досліджень та розробки технологій на замовлення бізнесових структур.

Модель Університету 3.0 передбачає реалізацію третьої місії – комерціалізацію знань і технологій, тобто додається завдання управління правами інтелектуальної власності та формування підприємницької екосистеми. Отже, Університет 3.0 являє собою заклад освіти постіндустріального суспільства, що поєднує в собі синергію освіти (навчання студентів), науки (створення нових знань) та інновацій або підприємництва (використання знань на практиці, створення бізнес-структур) [1].

Прикладом кращої практики моделі Університету 3.0 є Вагенінгенський університет (Нідерланди), що посідає високі позиції в різних міжнародних рейтингах та індексах цитування. Напрями його наукових досліджень зорієнтовані на нейтралізацію негативного впливу загроз та викликів, зокрема: продовольча безпека та цінність води; кругова економіка й нейтралізація глобальних кліматичних змін; природні інклюзивні переходи; системи здорового та безпечного харчування; управління великими масивами даних та високотехнологічні інновації тощо. Серед пріоритетних напрямів наукових досліджень є такі області: суспільство та його добробут; виробництво харчових продуктів, кормів та біологічних продуктів; природні ресурси і життєве середовище. У місії університету простежується його орієнтація на реалізацію цілей сталого розвитку: «досліджувати потенціал природи для покращення якості життя» [2].

У стратегічних програмах розвитку аграрних закладів вищої освіти доцільно поставити цілі у напрямі реалізації моделі Університет 3.0, пройти етапи еволюційного розвитку, який провідні зарубіжні університети проходили поступово. Саме тому українським аграрним ЗВО з метою формування нових конкурентних переваг необхідно вирішити такі стратегічні завдання: забезпечити конкурентоспроможність на національному та

світовому рівні дослідницького університету за науковими напрямками, орієнтованими на вирішення глобальних завдань.

З цією метою необхідно освітні програми орієнтувати на затребувані новітні спеціальності, удосконалювати їх з урахуванням проблематики кліматичних змін та їх впливу на сільське господарство, при цьому активно залучати студентів до науково-інноваційної та підприємницької діяльності; забезпечувати результативність наукових досліджень у вигляді високої публікаційної активності та портфеля інноваційних розробок, які можуть бути комерціалізованими; створити екосистему інноваційної діяльності і підприємництва аграрного університету на основі власної спеціальної інфраструктури розвитку інноваційної діяльності та системи мережевої взаємодії з вітчизняними і зарубіжними університетами, науковими організаціями, агробізнесом, інвесторами, інноваційними й консалтинговими структурами тощо.

Враховуючи вищезазначене та праці зарубіжних дослідників [3-4], можна виокремити такі тенденції удосконалення освітніх програм аграрних ЗВО:

- використання можливостей глобалізації, що дозволить не лише посилити позиції як на українському, так й міжнародному ринку послуг вищої освіти, але й забезпечити впровадження досвіду зарубіжних університетів партнерів в освітній процес та зміст освітніх програм, що сприятиме розвитку міжкультурних компетентностей у співробітників та студентів, застосуванню сучасних освітніх ресурсів, методів та програм, забезпечити глобальне просування створених інноваційних розробок і т. інше;

- використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у науково-освітньому процесі в умовах економіки знань;

- активізація науково-дослідницької діяльності та посилення зв'язків із агробізнесом, що забезпечує високу якість випускних кваліфікаційних робіт студентів; внесення компетентностей щодо інноваційної активності в перелік основних (обов'язкових), які мають бути сформованими по завершенні навчання в університеті;

- перехід університету на організацію освітнього процесу на основі індивідуальної траєкторії розвитку здобувачів освіти, яка сприятиме гнучкості навчання та забезпечує його орієнтацію до впровадження провідного досвіду, що свідчить про диверсифікацію освітніх програм, вимагає гнучкості професорсько-викладацького персоналу університету;

- орієнтація освітніх програм до сучасних викликів суспільства, постійне удосконалення відповідно до загальносвітових та європейських тенденцій у вирішенні проблем, пов'язаних зі змінами кліматичних та агрокліматичних умов, їх впливу на сільське господарство, якість продуктів харчування, продовольчу безпеку і т. інше;

- розвиток програм неперервної освіти та обмін досвідом, які передбачають одержання другої (додаткової) освіти, перепідготовку та підвищення кваліфікації, що дозволяє одержати нові знання та компетентності, які забезпечують вищу конкурентоспроможність для здобувача на ринку праці.

Відомо, що новий етап технологічно розвитку «AgroTech 4.0» передбачає впровадження «розумних» рішень, біо- і нанотехнологій, роботизацію, зростаючий вплив споживачів та нові ціннісні орієнтири, зміну в основних чинниках забезпечення конкурентоспроможності.

Процеси цифровізації та роботизації зумовлюють зникнення окремих спеціальностей й підвищують вимоги до ключових компетентностей. Серед характерних ознак нової моделі аграрної освіти відповідно до основних трендів трансформації аграрного сектору слід виокремити такі: міждисциплінарність наукових знань, орієнтація наукової та освітньої діяльності на сільське господарство, продовольство, природні ресурси і охорону навколишнього середовища, суспільний добробут; необхідність формування у здобувачів освіти знань та компетентностей в області обробки великих масивів даних, а також підходів, що формують критично важливі якості – лідерство, екологічне, стале та логічне мислення, вміння працювати та приймати рішення в умовах невизначеності; реалізація моделі підприємницького університету, що поєднує науково-освітню, інноваційну та бізнес-функцію.

Список бібліографічних посилань

1. Pilar M. M., Borde I. B. The educative model is changing: toward a student participative learning framework 3.0 - editing Wikipedia in the higher education. *Universal Access in the Information Society*. 2019. Vol. 18. P. 689-701. DOI: 10.1007/s10209-019-00687-6.

2. Офіційний сайт Wageningen University & Research. URL: https://www.yenlo.com/client-cases/wageningen-university-with-wso2-esb/?gclid=EAIaIqobChMI99S36Pao-gIVgu-yCh1N4AKfEAAYASAAEgJOY_D_BwE

3. Souto-Otero M., Whitworth A. Adult participation in higher education and the «knowledge economy»: a cross-national analysis of patterns of delayed participation in higher education across European countries. *British Journal of Sociology of Education*. 2017. No 38 (6). P. 763-781.

4. Schulze-Cleven T. Higher Education in the Knowledge Economy: Politics and Policies of Transformation. *PS – Political Science and Politics*. 2017. No 50 (2). P. 397-402.